

The logo for CALLA, featuring the word "CALLA" in a stylized green font with a registered trademark symbol, set against a white oval background with a light blue gradient at the bottom.

CALLA®

**ÚČAST
VĚREJNOSTI
VE SPRÁVNÍCH
RÍZENÍCH
– PRÁVNÍ
NÁSTROJE
A MOŽNOSTI
OCHRANY**

AARHUSKÁ ÚMLUVA JAKO ZÁKLAD PRÁVA ÚČASTI VEŘEJNOSTI NA SPRÁVNÍM ROZHODOVÁNÍ

Právo účasti občanů a občanských sdružení na správním rozhodování prvotně vyplývá z **Aarhuské úmluvy o přístupu k informacím, účasti veřejnosti na rozhodování a přístupu k právní ochraně v záležitostech životního prostředí**. Tato mezinárodní dohoda byla Českou republikou ratifikována na podzim roku 2004 pod číslem **124/2004 Sb. m. s.**, a stala se tak součástí českého ústavního pořádku. Z toho vyplývá její **BEZPROSTŘEDNÍ ZÁVAZNOST A NADŘAZENOST NAD ZÁKONEM**. V případě rozporu mezi Aarhuskou úmluvou a vnitrostátním zákonem (vyjma zákonů ústavních) má tato mezinárodní úmluva přednost (článek 10 Ústavy ČR). Správní orgány jsou při své činnosti vázány platnými zákony i mezinárodními smlouvami, které jsou součástí právního řádu (§ 2 odst. 1 SŘ).¹⁾

Požadavky vyplývající z Aarhuské úmluvy jsou přímo přežaty do některých českých právních norem. Zejména jsou jimi zákon o právu na přístup k informacím, zákon o právu na informace o životním prostředí, zákon o ochraně přírody a krajiny, částečně stavební zákon a zákon o posuzování vlivů na životní prostředí. Těmto právním předpisům a především pak ustanovením přímo implementujícím účast veřejnosti ve správních řízeních, je věnována tato publikace.

Aarhuská úmluva v záležitostech životního prostředí veřejnosti přiznává:

- 1) **PRÁVO NA PŘÍSTUP K INFORMACÍM**
- 2) **PRÁVO ÚČASTI NA ROZHODOVÁNÍ**
- 3) **PRÁVO NA PŘÍSTUP K SOUDNÍ OCHRANĚ**

PRÁVO NA PŘÍSTUP K INFORMACÍM

Právo na svobodný přístup k informacím vyplývá nejen z Aarhuské úmluvy, která hovoří konkrétně o právu na informace o životním prostředí, ovšem též z požadavků práva evropského, a na ústavněprávní rovině též z čl. 17 Listiny základních práv a svobod, který zaručuje právo na informace ve veřejné správě.

ZÁKON O SVOBODNÉM PŘÍSTUPU K INFORMACÍM

Zákonem upravujícím podmínky všeobecného přístupu k informacím je **zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím**, který naplňuje podmínky Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2003/98/ES.

Státní orgány, územní samosprávné celky, jejich orgány, veřejné instituce a ty subjekty, kterým zákon svěřil rozhodování o právech, právem chráněných zájmech nebo povinnostech fyzických nebo právnických osob v oblasti veřejné správy, jsou povinny poskytovat informace ohledně jejich působnosti. Tato povinnost se vztahuje na oblast správního rozhodování, tedy sféry veřejnoprávní. Na informace týkající se soukromí a osobních údajů se zákon nevztahuje. Utajení podléhá též přísně utajované skutečnosti, obchodní tajemství nebo skutečnosti, na něž se vztahují autorská práva (§ 7–12 zákona č. 106/1999 Sb.). Ovšem ani pokud jde o informace ohledně působnosti veřejné správy, není vždy na přístup k nim automaticky nárok. Zejména pak tehdy, kdy je poskytování určitých informací podmíněno postupem podle jiného speciálního zákona (např. zákon o katastru nemovitostí). Pokud je však poskytnutí informace státním orgánem odepřeno, měla by být taková odpověď vždy zároveň řádně odůvodněna. Nikoliv všechny informace jsou poskytovány veřejnou správou bezúplatně, což je odůvodněno především náročností jejich vyhledávání a souvisejícími nutnými náklady. Proto některé informace podléhají **ZPOPLATNĚNÍ DLE SAZEBNÍKU ÚHRAD** za poskytování informací.

ŽÁDOST NEMÁ PŘEDEPSANOU FORMU A LHŮTA K JEJÍMU VYŘÍZENÍ JE 30 DNŮ ode dne doručení. Dotazovaný správní orgán však může vyzvat žadatele o doplnění žádosti nebo žádost odložit, a může též vydat **ROZHODNUTÍ O ODMÍTNUTÍ ŽÁDOSTI** (§ 14 zákona č. 106/1999 Sb.).

Proti rozhodnutí o odmítnutí žádosti lze podat **ODVOLÁNÍ** nadřízenému orgánu (ovšem prostřednictvím orgánu, který rozhodnutí vydal) ve lhůtě 15 dnů ode dne doručení (§ 16 zákona č. 106/1999 Sb.)

Nelze se však odvolat například tehdy, kdy je sice informace tazateli poskytnuta, ovšem nikoliv v žádaném rozsahu, a zároveň bez odůvodnění. Odvolání také nelze podat v případech, kdy bez dalšího informace tazateli vůbec nebyla poskytnuta a v dalších případech stanovených zákonem (§ 16a zákona č. 106/1999 Sb.). Pro takové případy zákon umožňuje podat **STÍŽNOST NA POSTUP PŘI VYŘIZOVÁNÍ ŽÁDOSTI O INFORMACE**. Stížnost se podává u povinného orgánu, a to nejlépe písemně a doporučeně. O stížnosti následně rozhoduje nadřízený orgán. Podpůrně se pro postupy podle zákona o svobodném přístupu k informacím použijí také ustanovení správního řádu o základních zásadách činnosti správních orgánů a ustanovení o ochraně před nečinností. Pokud je tedy tazatel nespokojen s vyřízením své žádosti, správní orgán například vůbec nereaguje, nebo nevydal rozhodnutí v zákonné lhůtě, může podat k nadřízenému orgánu podnět k vydání **OPATŘENÍ PROTI NEČINNOSTI SPRÁVNÍHO ORGÁNU** (§ 80 SŘ č. 500/2004 Sb.).

ZÁKON O PRÁVU NA INFORMACE O ŽIVOTNÍM PROSTŘEDÍ

Právo získat oficiální informace o životním prostředí od orgánů veřejné správy vyplývá ze zmiňované Aarhuské úmluvy každému, bez ohledu na to, zda je občanem nebo obyvatelem České Republiky. Podmínky přístupu k těmto informacím upravuje **zákon o právu na informace o životním prostředí č. 123/1998 Sb.** Informací o životním prostředí se rozumí například stav životního prostředí, vlivy jako jsou chemické látky, hluk, záření, radiace, emise a imise, připravované činnosti a opatření nebo správní řízení ve věcech životního prostředí (§ 2 zákona č. 123/1998 Sb.).

Při podání žádosti o poskytnutí informace o životním prostředí se postupuje obdobně, jako v žádosti podle zákona o svobodném přístupu k informacím. Žádost nemusí být odůvodněna, ovšem zákon obsahuje poměrně široký okruh možností, kdy lze žádost odepřít (§ 8 zákona č. 123/1998 Sb.).

Správní orgán může vydat **ROZHODNUTÍ O ODEPŘENÍ ZPŘÍSTUPNĚNÍ INFORMACE**, proti kterému lze podat **ODVOLÁNÍ**. Ovšem pokud úřad neposkytne informaci či nevydá rozhodnutí ve stanovené lhůtě (§ 7 zákona č. 123/1998 Sb.), má se za to, že rozhodl informaci odepřít. V úvahu pak přichází **STÍŽNOST**, případně **PODNET K OCHRANĚ PŘED NEČINNOSTÍ** podle správního řádu (viz výše).

PRÁVO ÚČASTI NA ROZHODOVÁNÍ

OBČANSKÁ SDRUŽENÍ VE SPRÁVNÍCH ŘÍZENÍCH S VLIVEM NA ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Právo aktivní účasti občanů (občanských sdružení) na rozhodování ve správních řízeních, při nichž mohou být dotčeny zájmy ochrany přírody a krajiny, upravuje primárně ustanovení § 70 **zákona o ochraně přírody a krajiny č. 114/1992 Sb.** Základní právo svobodného sdružování občanů vyplývá z **Listiny základních práv a svobod** (čl. 20) a **zákona o sdružování občanů č. 83/1990 Sb.**, které upravuje kromě jiného podmínky vzniku občanského sdružení.²⁾

Občanské sdružení vzniká registrací u Ministerstva vnitra (Ministerstvo vnitra ČR úsek sdružování Nám. Hrdinů 3 140 21 Praha 4).

Návrh mohou podat nejméně **TŘI OBČANÉ (TZV. PŘÍPRAVNÝ VÝBOR)**, z nichž alespoň jeden musí být starší 18 let.

Návrh nemá předepsanou formu, musí však obsahovat **PODPISY** členů přípravného výboru s **UVEDENÍM JMÉNA A PŘÍJMENÍ, RODNÉHO ČÍSLA A BYDLIŠTĚ A OSOBU** z přípravného výboru, která bude **ZMOCNĚNCEM** oprávněným jednat jejich jménem.

SPRÁVNÍ POPLATEK ZA PODÁNÍ NÁVRHU na registraci občanské sdružení **NEPLATÍ**.

K návrhu je nutné připojit **STANOVY VE DVOJÍM VYHOTOVENÍ**.

Stanovy taktéž nemají předepsanou formu, musí však obsahovat **NÁZEV** sdružení, **SÍDLO** sdružení, **CÍL** jeho činnosti, **ORGÁNY** sdružení, **ZPŮSOB JEJICH USTAVOVÁNÍ**, určení **ORGÁNŮ A FUNKCIONÁŘŮ OPRAVNĚNÝCH JEDNAT JMÉNEM SDRUŽENÍ**, ustanovení o **ORGANIZAČNÍCH JEDNOTKÁCH**, pokud budou zřízeny a pokud budou jednat svým jménem, **ZÁSADY HOSPODAŘENÍ**.

Pokud návrh nemá všechny náležitosti, ministerstvo na to přípravný výbor nejpozději do 5 dnů od doručení návrhu upozorní s tím, že dokud tyto vady nebudou odstraněny, řízení o registraci nebude zahájeno.

Pokud návrh nemá vady, Ministerstvo sdružení zaregistruje. Na adresu zmocněnce přípravného výboru zašle kopii stanov s vyznačeným dnem registrace a s otiskem razítka (ověřená kopie stanov). **PRÁVNÍ SUBJEKTIVITA SDRUŽENÍ (PRÁVO JEDNAT JMÉNEM SDRUŽENÍ) VZNIKÁ DNEM REGISTRACE.**

NOTÁŘSKÉ OVĚŘENÍ STANOV provedené příslušným správním orgánem (městský/obecní úřad) za předpokladu splnění zákonných podmínek občanské sdružení **NEPLATÍ** (položka 4 přílohy Sazebník **zákona č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích**).

Proti rozhodnutí o odmítnutí registrace lze podat **ODVOLÁNÍ K NEJVYŠŠÍMU SOUDU (§ 8 zákona č. 83/1990 Sb.)**.

PRÁVA A POVINNOSTI OBČANSKÉHO SDRUŽENÍ

Zákon o ochraně přírody a krajiny č. 114/1992 Sb. upravuje základní právo občanských sdružení účastnit se řízení s dopadem na životní prostředí v stanovení § 70:

Občanské sdružení, **JEHOŽ HLAVNÍM POSLÁNÍM JE PODLE STANOV OCHRANA PŘÍRODY A KRAJINY (!), JE OPRAVNĚNO**, pokud **MÁ PRÁVNÍ SUBJEKTIVITU** (bylo tedy řádně registrované dle zákona o sdružování občanů), **POŽADOVAT U PŘÍSLUŠNÝCH (!) ORGÁNŮ STÁTNÍ SPRÁVY, ABY BYLO PŘEDEM INFORMOVÁNO O VŠECH ZAMÝŠLENÝCH ZÁSADÁCH A ZAHAJOVANÝCH SPRÁVNÍCH ŘÍZENÍCH, PŘI NICHŽ MOHOU BÝT DOTČENY ZÁJMY CHRÁNĚNÉ ZÁKONEM O OCHRANĚ PŘÍRODY A KRAJINY** (příslušnými orgány jsou zejména pověřené obecní úřady, obecní úřady, obecní úřady s rozšířenou působností, krajské úřady, správy národních parků a chráněných krajinných oblastí a ministerstvo životního prostředí). K prvně podávané žádosti je nutné přiložit **NOTÁŘSKY OVĚŘENOU KOPII STANOV** sdružení. **ŽÁDOST JE PLATNÁ JEDEN ROK** ode dne jejího podání, lze ji podávat i opakovaně. Žádost musí být **VĚCNĚ A MÍSTNĚ SPECIFIKOVÁNA**.

Za předpokladu splnění těchto podmínek je následně občanské sdružení **DO VLASTNÍCH RUKOU** informováno o řízeních, o které požádá (např. řízení o výjimečném kácení mimo les, řízení o zásahu do významného krajinného prvku, řízení o výjimce ze zákazů u památných stromů a zvláště chráněných rostlin, živočichů a nerostů a dalších). Ovšem **ZAHÁJENÍ NĚKTERÝCH ŘÍZENÍ**, jako například řízení územního nebo procesu schvalování územního plánu, je **ZVEŘEJŇOVÁNO POUZE NA ÚŘEDNÍCH DESKÁCH** příslušných úřadů, a proto se nelze s úspěchem domáhat informování do vlastních rukou. Pravidelné sledování úředních desek, je proto podmínkou včasného přihlášení do konkrétních řízení.

Pokud se občanské sdružení **PŘIHLÁSÍ DO SPRÁVNÍHO ŘÍZENÍ V ZÁKONNÉ LHŮTĚ 8 DNŮ ODE DNE DORUČENÍ OZNÁMENÍ NEBO VYVĚŠENÍ OZNÁMENÍ NA ÚŘEDNÍ DESCE, STÁVÁ SE ÚČASTNÍKEM DANÉHO ŘÍZENÍ** s právem podávat námítky a opravné prostředky.

Název a sídlo občanského sdružení

...

Název a sídlo příslušného úřadu

...

Věc: Žádost o informování o zahajovaných řízeních podle ust. odst. 2 § 70 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platném znění.

Ve smyslu zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platném znění, Vás žádáme, abychom byli předem informováni o níže uvedených zamýšlených zásazích a zahajovaných řízeních, při nichž mohou být dotčeny zájmy ochrany přírody a krajiny chráněné podle uvedeného zákona, ve kterých je působnost správnímu orgánu svěřena dle § ... Jedná se o následující ustanovení zákona...:

V ... dne ...

Jménem sdružení

Jméno, příjmení, podpis, razítko

ZÁKLADNÍ ZÁSADY ČINNOSTI SPRÁVNÍCH ORGÁNŮ

Pro veškeré orgány veřejné správy, tedy orgány moci výkonné, orgánů územních samosprávných celků a jiných orgánů, nebo právnických a fyzických osob, při výkonu působnosti v oblasti veřejné správy, platí základní zásady stanovené **správním řádem č. 500/2004 Sb.** Výjimku může stanovit pouze zvláštní zákon.

Základní zásady činnosti správních orgánů, ať už se jedná o řízení o poskytování informací, řízení o umístování staveb nebo řízení přezkumná, jsou upraveny v ustanovení § 2 správního řádu.

- 1) Správní orgán je **PŘI SVĚ ČINNOSTI VÁZÁN ZÁKONEM**, jiným právním předpisem, nebo mezinárodní smlouvou, která je součástí právního řádu a je **OPRÁVNĚN UPLATŇOVAT SVOU PRAVOMOC POUZE K TĚM ÚČELŮM, K NIMŽ MU BYLA ZÁKONEM** nebo na základě zákona svěřena, **A V ROZSAHU, V JAKÉM MU BYLA SVĚŘENA**. Nutno dodat, že zákony dávají v mnoha případech správním orgánům vysokou míru pro tzv. správní uvážení.
- 2) Správní orgán je povinen **ŠETŘIT PRÁVA NABYTÁ V DOBRÉ VÍŘE, JAKOŽ I OPRÁVNĚNÉ ZÁJMY OSOB, JICHŽ SE ČINNOST SPRÁVNÍHO ORGÁNU V JEDNOTLIVÉM PŘÍPADĚ DOTÝKÁ**, a může do těchto práv zasahovat jen za podmínek stanovených zákonem a v nezbytném rozsahu. Zároveň však musí správní orgán dbát toho, aby přijaté řešení bylo **V SOULADU S VEŘEJNÝM ZÁJMEM** a aby odpovídalo okolnostem daného případu, jakož i na to, **ABY PŘI ROZHODOVÁNÍ SKUTKOVĚ SHODNÝCH NEBO PODOBNÝCH PŘÍPADŮ NEVZNIKALY NEDŮVODNÉ ROZDÍLY**.
- 3) Nevyplývá-li ze zákona něco jiného, postupuje správní orgán tak, aby byl **ZJIŠTĚN STAV VĚCI, O NĚMŽ NEJSOU DŮVODNÉ POCHYBNOSTI**.
- 4) Veřejná správa je **SLUŽBOU VEŘEJNOSTI**. Každý, kdo plní úkoly vyplývající z působnosti správního orgánu, má **POVINNOST SE K DOTČENÝM OSOBÁM CHOVAT ZDVOŘILE A PODLE MOŽNOSTÍ JIM VYCHÁZET VSTRČÍC**.
- 5) Správní orgán je v souvislosti se svým úkonem povinen poskytnout dotčené osobě **PŘI-MĚŘENÉ POUČENÍ O JEJÍCH PRÁVECH A POVINNOSTECH**, je-li to vzhledem k povaze úkonu a osobním poměrům dotčené osoby potřebné.

- 6) Správní orgán je povinen **S DOSTATEČNÝM PŘEDSTIHEM UVĚDOMIT DOTČENÉ OSOBY O ÚKONU, KTERÝ UČINÍ**, je-li to potřebné k hájení jejich práv a neohrozí-li to účel úkonu.
- 7) Správní orgán **UMOŽNÍ DOTČENÝM OSOBÁM UPLATŇOVAT JEJICH PRÁVA A OPRÁVNĚNÉ ZÁJMY**.
- 8) Pokud to povaha projednávané věci umožňuje, **POKUSÍ SE SPRÁVNÍ ORGÁN O SMÍRNÉ ODSTRANĚNÍ ROZPORŮ**, které brání řádnému projednání a rozhodnutí dané věci.
- 9) Správní orgán **VYŘIZUJE VĚCI BEZ ZBYTEČNÝCH PRŮTAHŮ**.
- 10) Správní orgán **POSTUPUJE TAK, ABY NIKOMU NEVZNIKALY ZBYTEČNÉ NÁKLADY, A DOTČENÉ OSOBY CO MOŽNÁ NEJMÉNĚ ZATĚŽUJE**. Podklady od dotčené osoby vyžaduje jen tehdy, stanoví-li tak právní předpis. Lze-li však potřebné údaje získat z úřední evidence, kterou správní orgán sám vede, a pokud o to dotčená osoba požádá, je povinen jejich obstarání zajistit.
- 11) **DOTČENÉ OSOBY MAJÍ PŘI UPLATŇOVÁNÍ SVÝCH PROCESNÍCH PRÁV ROVNÉ POSTAVENÍ**. Správní orgán **POSTUPUJE VŮČI DOTČENÝM OSOBÁM NESTRANNĚ A VYŽADUJE** od všech dotčených osob **PLNĚNÍ JEJICH PROCESNÍCH POVINNOSTÍ ROVNOU MĚROU**. Výjimkou ve správních řízeních nebývá podjatost úřední osoby, proti které se lze bránit na základě ustanovení § 14 správního řádu.
- 12) Správní orgány **DBAJÍ VZÁJEMNÉHO SOULADU VŠECH POSTUPŮ, KTERÉ PROBÍHAJÍ SOUČASNĚ** a souvisejí s týmiž právy nebo povinnostmi dotčené osoby. Na to, že současně probíhá více takových postupů u různých správních orgánů nebo u jiných orgánů veřejné moci, je dotčená osoba povinna správní orgány bezodkladně upozornit.
- 13) Správní orgány **VZÁJEMNĚ SPOLUPRACUJÍ V ZÁJMU DOBRÉ SPRÁVY**.

PROCES POSUZOVÁNÍ VLIVŮ NA ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Proces posuzování vlivů **ZÁMĚŘŮ (tzv. EIA)** a **KONCEPCÍ (tzv. SEA)** na životní prostředí je řízením, ve kterém je zkoumáno, zda určité vymezené stavby, činnosti, technologie nebo plány a strategie, mají negativní vliv na životní prostředí (např. dopravní komunikace, výrobní haly, těžby nerostných surovin, provoz – nově budované i jejich změny atd.)

Proces EIA i SEA je upraven **zákonem o posuzování vlivů na životní prostředí č. 100/2001 Sb.** a skládá se z několika fází:

- oznámení, zjišťovací řízení, dokumentace, posudek a vydání stanoviska u záměrů,
- oznámení, zjišťovací řízení, návrh a vydání stanoviska u koncepcí.

Zjišťovací řízení však není součástí procesu vždy. Přístupováno je k němu buď tehdy, kdy je nutné upřesnění informací, anebo tehdy, kdy se jedná o záměry a koncepce, u nichž má být teprve zkoumáno, zda vůbec mají být posuzovány podle tohoto zákona.

Zahájení řízení je zveřejňováno na úředních deskách příslušných krajských úřadů, veřejnost včetně občanských sdružení není účastníkem řízení, pouze je možné v průběhu celého řízení, až do vydání konečného stanoviska, podávat **VYJÁDŘENÍ V ZÁKONEM STANOVENÝCH LHŮTÁCH**.

Z hlediska účasti veřejnosti je proces posuzování vlivů spíše konzultativní. Ustanovení § 23 odst. 9) zákona stanoví, že místně příslušná jednotka občanského sdružení nebo obec prospěšné společnosti, jejímž předmětem činnosti je ochrana přírody a krajiny nebo obec dotčená záměrem, se stává účastníkem navazujících řízení (dle stavebního zákona), pokud v zákonných lhůtách podala k navrhovanému záměru nebo koncepci připomínky (vyjádření), příslušný úřad přitom zároveň ve svém stanovisku uvedl, že toto vyjádření zcela nebo zčásti do svého stanoviska zahrnul a správní úřad rozhodující v navazujícím řízení nerozhodl, že veřejné zájmy, které občanské sdružení hájí, nejsou v navazujícím řízení dotčeny. Občanská sdružení však, pokud se včas do navazujících do řízení přihlásí, stávají účastníky těchto řízení i bez toho, aniž by se předtím účastnila procesu EIA nebo SEA.

Konečným výsledkem procesu posuzování vlivů na životní prostředí je **STANOVISKO**, ve kterém může úřad vyjádřit nesouhlas z hlediska možných negativních vlivů na životní prostředí a veřejné zdraví, může navrhnout jeho doplnění, případně kompenzační opatření. Proti stanovisku **NELZE PODAT ŽÁDNÝ OPRAVNÝ PROSTŘEDEK**. Podpůrně nelze použít ani opravné prostředky správního řádu, protože jeho aplikaci v těchto řízeních zákon vylučuje (§ 23 odst. 12) zákona č. 100/2001 Sb.). **STANOVISKO LZE NAPADNOUT POUZE V NAVAZUJÍCÍCH ŘÍZENÍCH** podle stavebního zákona, a to buď v námitkách nebo připomínkách, anebo v rámci opravných prostředků proti vydané územně plánovací dokumentaci, územnímu rozhodnutí, popř. stavebnímu povolení.

PROCESY POŘIZOVÁNÍ ÚZEMNĚ PLÁNOVACÍ DOKUMENTACE A ŘÍZENÍ O UMÍSTOVÁNÍ STAVEB

Pořizování územně plánovací dokumentace, územní a stavební řízení upravuje **zákon o územním plánování a stavební řád č. 183/2006 Sb.**

Účast veřejnosti by měla být zajištěna při pořizování

- **ÚZEMNĚ PLÁNOVACÍ DOKUMENTACE,**
- **V ÚZEMNÍM ŘÍZENÍ,**
- **STAVEBNÍM ŘÍZENÍ.**

ÚZEMNĚ PLÁNOVACÍ DOKUMENTACE

Podle nové právní úpravy i názvosloví stavebního zákona existují tyto druhy územně plánovací dokumentace:

- **ZÁSADY ÚZEMNÍHO ROZVOJE (DŘÍVE ÚZEMNÍ PLÁN VELKÉHO ÚZEMNÍHO CELKU)**
- **ÚZEMNÍ PLÁN (DŘÍVE ÚZEMNÍ PLÁN OBCE)**
- **REGULAČNÍ PLÁN**

Stavební zákon stanoví, že veřejnosti, včetně dotčených vlastníků i občanských sdružení je oznamováno projednávání územně plánovací dokumentace **VEŘEJNOU VYHLÁŠKOU**. K tomu, aby se občan včas dozvěděl o tom, co se plánuje v jeho okolí, je tedy nutné, aby nejméně jednou týdně **SLEDOVAL ÚŘEDNÍ DESKU PŘÍSLUŠNÉHO ÚŘADU**.

Při projednávání všech typů územně plánovací dokumentace přísluší občanům:

1) vznášet **PŘIPOMÍNKY**

- k nim je oprávněn naprosto **KAŽDÝ**, tedy veřejnost v širokém smyslu.
- podmínkou je dodržet k podání připomínek zákonné **LHŮTY**
- připomínky jsou však po právní stránce velmi slabé a pokud nejsou zohledněny, jedinou možnou obranou je podání **STÍŽNOSTI** podle § 175 správního řádu č. 500/2004 Sb.

2) podávat **NÁMITKY**

- mohou osoby jmenované zákonem. Kromě **VLASTNÍKŮ (SOUKROMÝCH FYZICKÝCH NEBO PRÁVNICKÝCH OSOB I OBCÍ) POZEMKŮ A STAVEB DOTČENÝCH NÁVRHEM VEŘEJNĚ PROSPĚŠNÝCH STAVEB, VEŘEJNĚ PROSPĚŠNÝCH OPATŘENÍ A ZASTAVITELNÝCH PLOCH** to může být také tzv. **ZÁSTUPCE VEŘEJNOSTI**. Tím může být i občan-

ské sdružení (ovšem nikoliv automaticky – viz dále). Sousedním obcím přísluší podávat námitky pouze u návrhu Zásad územního rozvoje.

Územně plánovací dokumentace vydaná podle nového stavebního zákona, se vydává formou **OPATŘENÍ OBECNÉ Povahy**. Proti opatření nelze podávat opravné prostředky, ale je možné podat podnět k zahájení **PŘEZKUMNÉHO ŘÍZENÍ** (§ 174 odst. 2 zákona č. 500/2004 Sb.), případně podat **ŽALOBU** podle **soudního řádu správního č. 150/2002 Sb.**

VZOR PŘIHLÁŠENÍ DO SPRÁVNÍHO ŘÍZENÍ

Název a sídlo občanského sdružení

...

Název a sídlo příslušného úřadu

...

Věc: Oznámení účasti podle § 70 zákona č. 114/1992 Sb. v řízení ...

Na základě Vaší informace o zahajovaném řízení dle zákona ... oznamujeme v souladu s ustanovením § 70 téhož zákona, po předchozím splnění zákonných podmínek, účast v tomto řízení a namítáme následující ...

V ... dne ...

Jménem sdružení

Jméno, příjmení, podpis, razítko

Název a sídlo příslušného úřadu

...

Věc: Prohlášení zástupce veřejnosti

Já, ..., předseda sdružení ..., bydlištěm ... přijímám zmocnění ve věci zastupování obyvatel obce ... při ...

V ... dne ...

Jméno, příjmení, podpis, razítko

Příloha: 1 × ověřené stanovy občanského sdružení

OPRAVNÉ PROSTŘEDKY PROTI ÚZEMNĚ PLÁNOVACÍM DOKUMENTŮM

Možností obrany proti územně plánovací dokumentaci vydané podle zákona č. 183/2006 Sb., je **PODNĚT K ZAHÁJENÍ PŘEZKUMNÉHO ŘÍZENÍ** podle § 94 správního řádu. Na zahájení přezkumného řízení však **NENÍ PRÁVNÍ NÁROK** (viz dále). Možností je též podání **STÍŽNOSTI** podle § 175 správního řádu, která však není příliš silným nástrojem obrany. Opatření obecné povahy lze napadnout především **SOUDNĚ** (soudní řád správní č. 150/2002 Sb.).

ÚZEMNÍ ŘÍZENÍ

V územních řízeních podle § 76 a násl. zákona č. 183/2006 Sb. o územním plánování a stavebním řádu, může veřejnost, podobně jako při projednávání územně plánovací dokumentace, uplatňovat v zákonných lhůtách **PŘIPOMÍNKY**, ovšem **NÁMITKY** mohou podávat opět jen osoby, o kterých tak stanoví stavební zákon. Jsou jimi bez dalšího a přímo ze zákona **VLASTNÍCI, JEJICHŽ VLASTNICKÁ NEBO JINÁ VĚCNÁ PRÁVA MOHOU BÝT ROZHODNUTÍM PŘÍMO DOTČENA** (za vlastníka dotčeného na svých právech se považuje každý, kdo toto tvrdí, až do doby, než se prokáže opak) včetně **SPOLEČENSTVÍ VLASTNÍKŮ BYTOVÝCH JEDNOTEK** a dále **OBČANSKÁ SDRUŽENÍ**, která se musí na rozdíl od předchozích účastníků do řízení **PŘIHLÁSIT V ZÁKONNÉ LHŮTĚ 8 DNŮ** ode dne zveřejnění oznámení na úřední desce.

Ustanovení § 87 zákona zakládá žadateli o vydání územního rozhodnutí **POVINNOST VYVĚSIT GRAFICKÉ ZOBRAZENÍ ZÁMĚRU** a další informace na určeném místě, zejména pak na místě navrhované stavby. Pokud tak není učiněno, měl by stavební úřad udělit investorovi pokutu a nařídit **OPAKOVANÉ VEŘEJNÉ PROJEDNÁNÍ**.

Proti územnímu rozhodnutí mohou účastníci podat **ODVOLÁNÍ** podle § 81 správního řádu, případně **ŽÁDOST NA OBNOVU ŘÍZENÍ** za podmínek § 100 správního řádu a pokud se například dotčení vlastníci nebo občanské sdružení dozví o vydaném rozhodnutí až po právní moci (kdy již nelze podat odvolání), lze podat **PODNĚT K ZAHÁJENÍ PŘEZKUMNÉHO ŘÍZENÍ** za podmínek § 94 správního řádu. Po vyčerpání všech řádných opravných prostředků lze podat žalobu dle správního řádu soudního.

STAVEBNÍ ŘÍZENÍ

Zahájení stavebního řízení stavební úřad oznamuje přímo dotčeným vlastníkům a přihlášeným

občanským sdružením **DO VLASTNÍCH RUKOU**. Ve stavebním řízení mohou pak účastníci podávat **námítky**, širší veřejnost je z řízení vyloučena.

Proti stavebnímu povolení lze podat **ODVOLÁNÍ**, případně **NÁVRH NA PŘEZKUMNÉ ŘÍZENÍ**, **NÁVRH NA OBNOVU ŘÍZENÍ a po vyčerpání opravných prostředků SOUDNÍ ŽALOBU**.

OPRAVNÉ PROSTŘEDKY PROTI ÚZEMNÍMU ROZHODNUTÍ A STAVEBNÍMU POVOLENÍ

ODVOLÁNÍ (§ 81 správního řádu)

Odvolání se podává do **15 DNŮ** ode dne oznámení nadřízenému správnímu orgánu, ovšem prostřednictvím toho orgánu, který rozhodnutí vydal. **ÚZEMNÍ ROZHODNUTÍ**, stejně jako zahájení územního řízení, **SE OZNAMUJE VYVĚŠENÍM NA ÚŘEDNÍ DESCE**. Stavební povolení se oznamuje do vlastních rukou jak dotčeným vlastníkům, tak občanským sdružením, která byla účastníky řízení.

PODNET K ZAHÁJENÍ PŘEZKUMNÉHO ŘÍZENÍ (§ 94 správního řádu)

USNESENÍ O ZAHÁJENÍ PŘEZKUMNÉHO ŘÍZENÍ LZE VYDAT nejdéle do **2 MĚSÍCŮ** ode dne, kdy se příslušný správní orgán o důvodu zahájení přezkumného řízení dozvěděl, **NEJPOZDĚJI VŠAK DO 1 ROKU OD PRÁVNÍ MOCI PŘEDMĚTNÉHO ROZHODNUTÍ**.

Na zahájení přezkumného řízení **NEJÍ NÁROK**, předpokladem, že bude zahájeno, je, že příslušný správní orgán shledá, že lze mít důvodně za to, že rozhodnutí bylo vydáno v rozporu s právními předpisy.

NÁVRH NA OBNOVU ŘÍZENÍ (§ 100 správního řádu)

Předpoklady zahájení obnovy řízení jsou, že

- **VYŠLY NAJEVO DŘÍVE NEZNÁMÉ SKUTEČNOSTI NEBO DŮKAZY**, které existovaly již v době původního řízení a **KTERÉ NEMOHLY BÝT UPLATNĚNY DŘÍVE**, anebo se **PROVEDENÉ DŮKAZY UKÁZALY NEPRAVDIVÝMI**, nebo
- **BYLO ZRUŠENO ČI ZMĚNĚNO ROZHODNUTÍ, KTERÉ BYLO PODKLADEM ROZHODNUTÍ** vydaného v řízení, které má být obnoveno, **A POKUD TYTO SKUTEČNOSTI, DŮKAZY NEBO ROZHODNUTÍ MOHOU ODŮVODŇOVAT JINÉ ŘEŠENÍ OTÁZKY, JEŽ BYLA PŘEDMĚTEM ROZHODOVÁNÍ**.

Návrh na obnovu řízení lze podat do **3 MĚSÍCŮ ODE DNE, KDY SE ÚČASTNÍK O DŮVODECH OBNOVY DOZVĚDĚL, NEJPOZDĚJI ALE DO 3 LET ODE DNE PRÁVNÍ MOCI ROZHODNUTÍ**.

PETICE JAKO PODPŮRNÝ PROSTŘEDEK OCHRANY

Právo petiční se řadí mezi základní občanská práva (ČL. 18 **Listiny základních práv a svobod**). Blíže je pak upraveno v **zákoně o právu petičním č. 85/1990 Sb.**

Každý má právo sám nebo společně s jinými obracet se na státní orgány s žádostmi, návrhy a stížnostmi (peticemi) ve věcech veřejného nebo jiného společného zájmu, které patří do působnosti těchto orgánů. Petice pouze nesmí vyzývat k porušování ústavy a zákonů, popírání nebo omezování osobních, politických nebo jiných práv občanů (§ 1 odst. 4 zákona č. 85/1990 Sb.).

Obsah petice však není právně nárokovatelný, **VÝZNAM MÁ SPÍŠE PODPŮRNÝ**, lze ji doporučit jen společně s dalšími právními prostředky účasti veřejnosti na správním rozhodování.

VZOR PETICE

Název, sídlo oslovovaného veřejnoprávního subjektu ...	Dne ... v ...			
Petice občanů				
dle čl. 18 Listiny základních práv a svobod a zákona č. 85/1990 Sb. O právu petičním				
My, níže podepsaní občané požadujeme/nesouhlasíme ... ve věci ... následující ...				
Osobní údaje budou použity výhradně pro účel petice.				
Členové petičního výboru: jméno, bydliště (3osoby)				
Oprávněný zástupce (adresa pro doručování): jméno, bydliště				
Poř. číslo	Jméno (čitelně)	Příjmení (čitelně)	Místo bydliště	Podpis
.....

(pozn. text petice by se měl opakovat na každém podpisovém archu)

PRÁVO NA PŘÍSTUP K PRÁVNÍ OCHRANĚ

Přístup k právní ochraně ve věcech životního prostředí znamená právo napadat správní akty či opomenutí správních úřadů u nezávislého a nestranného soudního orgánu, ovšem až **PO VYČERPÁNÍ VŠECH ŘÁDNÝCH OPRAVNÝCH PROSTŘEDKŮ**. Základním právním předpisem, který upravuje správní soudnictví, je **soudní řád správní č. 150/2002 Sb.**

V souvislosti se správními procesy, při nichž mohou být dotčeny zájmy chráněné zákonem o ochraně přírody a krajiny, je třeba zmínit zejména tyto možnosti soudní obrany:

ŽALOBA PROTI ROZHODNUTÍ SPRÁVNÍHO ORGÁNU PODLE § 65 A NÁSL.

Žalobu může podat účastník předchozího řízení, který tvrdí, že **BYL NA SVÝCH PRÁVECH ZKRÁCEN PŘÍMO, NEBO V DŮSLEDKU PORUŠENÍ SVÝCH PRÁV ROZHODNUTÍM SPRÁVNÍHO ORGÁNU**. Žalobu může dále podat i kdokoli, kdo nebyl účastníkem, ovšem tvrdí, že postupem správního orgánu byl zkrácen na svých právech takovým způsobem, že to mohlo mít za následek nezákonné rozhodnutí.

OCHRANA PROTI NEČINNOSTI SPRÁVNÍHO ORGÁNU PODLE § 79 A NÁSL.

Žalobou se může domáhat ten, kdo **BEZVÝSLEDNĚ VYČERPAL PROSTŘEDKY K OCHRANĚ PROTI NEČINNOSTI SPRÁVNÍHO ORGÁNU**, aby soud uložil tomuto správnímu orgánu povinnost vydat rozhodnutí nebo osvědčení.

OCHRANA PŘED NEZÁKONNÝM ZÁSAHEM, POKYNEM NEBO DONUCENÍM SPRÁVNÍHO ORGÁNU PODLE § 82 A NÁSL.

Žalobou se může domáhat ochrany každý, kdo tvrdí, že **BYL PŘÍMO ZKRÁCEN NA SVÝCH PRÁVECH NEZÁKONNÝM ZÁSAHEM, POKYNEM NEBO DONUCENÍM SPRÁVNÍHO ORGÁNU, KTERÝ NENÍ ROZHODNUTÍM**, a byl zaměřen přímo proti němu nebo v jeho důsledku bylo proti němu přímo zasaženo, **ZA PŘEDPOKLADU, ŽE ZÁSAH TRVÁ NEBO PŘETRVÁVÁ JÍ JEHO DŮSLEDKY ANEBU HROZÍ-LI JEHO OPAKOVÁNÍ**.

ŘÍZENÍ O ZRUŠENÍ OPATŘENÍ OBECNÉ POVAHY NEBO JEHO ČÁSTI DLE § 101A A NÁSL.

Ten, kdo tvrdí, že **BYL ZKRÁCEN NA SVÝCH PRÁVECH OPATŘENÍM OBECNÉ POVAHY**, vydaným správním orgánem, je oprávněn podat návrh na zrušení opatření obecné povahy nebo jeho částí. Pokud je však podle zákona současně oprávněn ve věci, ve které bylo opatření obecné povahy užito, podat ve správním soudnictví žalobu nebo jiný návrh, může navrhnout zrušení opatření obecné povahy jen společně s takovým návrhem.

OPRAVNÉ PROSTŘEDKY PROTI ROZHODNUTÍ SPRÁVNÍHO SOUDU

KASAČNÍ STÍŽNOST DLE § 102 A NÁSL.

Kasační stížnost je opravným prostředkem proti **PRAVOMOCNÉMU ROZHODNUTÍ KRAJSKÉHO SOUDU VE SPRÁVNÍM SOUDNICTVÍ**, jímž se účastník řízení, z něhož toto rozhodnutí vzešlo, nebo osoba zúčastněná na řízení, domáhá zrušení soudního rozhodnutí.

DŮVODY KASAČNÍ STÍŽNOSTI LZE PODAT POUZE Z DŮVODU TVRZENÉ:

- **NEZÁKONNOSTI SPOČÍVAJÍCÍ V NESPRÁVNÉM POSOUZENÍ PRÁVNÍ OTÁZKY** soudem v předchozím řízení
- **VADY** řízení spočívající v tom, že skutková podstata, z níž správní orgán v napadeném rozhodnutí vycházel, nemá oporu ve spisech nebo je s nimi v rozporu, nebo že při jejím zjišťování byl porušen zákon v ustanoveních o řízení před správním orgánem takovým způsobem, že to mohlo ovlivnit zákonnost, a pro tuto důvodně vytykanou vadu soud, který ve věci rozhodoval, napadené rozhodnutí správního orgánu měl zrušit; za takovou vadu řízení se považuje i nepřezkoumatelnost rozhodnutí správního orgánu pro nesrozumitelnost
- **ZMATEČNOSTI** řízení před soudem spočívající v tom, že chyběly podmínky řízení, ve věci rozhodoval vyloučený soudce nebo byl soud nesprávně obsazen, popřípadě bylo rozhodnuto v neprospěch účastníka v důsledku trestného činu soudce
- **NEPŘEZKOUMATELNOSTI** spočívající v nesrozumitelnosti nebo nedostatku důvodů rozhodnutí, popřípadě v jiné vadě řízení před soudem, mohla-li mít taková vada za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé
- **NEZÁKONNOSTI ROZHODNUTÍ O ODMÍTNUTÍ NÁVRHU NEBO O ZASTAVENÍ ŘÍZENÍ**

OBNOVA ŘÍZENÍ DLE § 111 A NÁSL.

Pokud **VYŠLY NAJEVO TAKOVÉ DŮKAZY NEBO SKUTEČNOSTI, KTERÉ BY BEZ VINY ÚČASTNÍKA NEBYLY NEBO NEMOHLY BÝT V PŮVODNÍM ŘÍZENÍ UPLATNĚNY**, popřípadě bylo jinak rozhodnuto o předběžné otázce a jestliže výsledek obnoveného řízení může být pro něj příznivější, řízení ukončené pravomocným rozsudkem se na návrh tohoto účastníka obnoví.

Obnova řízení je přípustná **JEN PROTI ROZSUDKU VYDANÉMU V ŘÍZENÍ O OCHRANĚ PŘED ZÁSAHEM SPRÁVNÍHO ORGÁNU, A VE VĚCÍCH POLITICKÝCH STRAN A POLITICKÝCH HNUTÍ**. Obnova řízení není přípustná proti rozhodnutí o kasační stížnosti.^{3) 4)}

NA ZÁVĚR

České národní právo bohužel neimplementuje požadavky mezinárodní úpravy účasti občanů na správním rozhodování dostatečně. Spíše lze konstatovat, že z rozličných stran, nevyjímaje zákonodárce, vzrůstají tendence spíše opačné, a to omezit účast občanů bránících svá práva a prostředí co možná nejvíce.

Nelze předjímat, zda aktuální návrhy na okleštění zákona ochrany přírody a krajiny a stavebního zákona budou přijaty. Ovšem alespoň z praxe právní poradny Cally vyplývá, že občané zdaleka nejsou pasivní. Naopak, jsou ochotni bojovat za svá práva v rapidně vzrůstajícím počtu.

Tento aspekt lze považovat pro udržení fungování občanské společnosti za daleko zásadnější než neexistenci kvalitního legislativního rámce. Snad tedy tato metodika alespoň částečně poslouží v natolik komplikovaném systému správního rozhodování všem, kterým není rozhodování o budoucnosti životního prostředí lhostejné.

Pavla Matějková

POZNÁMKY:

- 1) více na: www.ucastverejnosti.cz
- 2) vzory návrhu na registraci a stanov občanského sdružení:
<http://www.eps.cz/cz2014395pp/pravni-poradna/>
- 3) Publikace vznikla částečně jako výstupní materiál semináře „Účast veřejnosti ve správních řízeních“ pořádaného sdružením Calla ve spolupráci s Ekologickým právním servisem dne 29. 9. 2008 v Českých Budějovicích, který byl podpořen grantem z Islandu, Lichtenštejnska a Norska v rámci Finančního mechanismu EHP a Norského finančního mechanismu prostřednictvím Nadace rozvoje občanské společnosti.
- 4) text publikace se vztahuje k legislativě platné k datu 15. 5. 2009

Calla – Sdružení pro záchranu prostředí

je jihočeské občanské sdružení, které se zabývá především ochranou přírody a energetikou. Prosazuje trvale udržitelnou energetiku s důrazem na obnovitelné zdroje a úspory. Účastní se rozhodovacích procesů s potenciálním vlivem na životní prostředí, věnuje se ochraně přírodovědně cenných pískoven a podpoře přírodě blízkých způsobů obnovy na těžbou narušených místech. Poskytuje ekoporadenství (energetické poradenství, alternativy pro zemědělství, obnova těžbou narušených území, právně-procesní poradenství účasti veřejnosti ve správních řízeních). Je členem Sítě ekologických poraden ČR (STEP) a jihočeské Krajské sítě environmentálních center (KRASEC).

Poštovní adresa:

Poštovní schránka 223, 370 04, České Budějovice

Sídlo: Fráni Šrámka 35, 370 04, České Budějovice

Tel., fax, záznamník: +420 387 310 166

Tel.: +420 387 311 381

E-mail: calla@calla.cz

Internet: www.calla.cz

Číslo účtu: 3202800544/0600

CALLA®

© Calla – Sdružení pro záchranu prostředí, České Budějovice 2009

Autor textu: Pavla Matějková • Grafická úprava: Lenka Pužmanová • Tisk: Tiskárna PROTISK s. r. o. České Budějovice • Náklad: 1500 ks • Vytisknuto na recyklovaném papíře

ISBN: 978-80-87267-03-5

Ambassade van het

Koninkrijk der Nederlanden

Publikace byla podpořena grantem v rámci projektu MATRA/KAP Velvyslanectví Nizozemského království a grantem z Islandu, Lichtenštejnska a Norska v rámci Finančního mechanismu EHP a Norského finančního mechanismu prostřednictvím Nadace rozvoje občanské společnosti.

eea grants
Iceland Liechtenstein Norway

norway grants

nada nadace rozvoje občanské společnosti